

ROZPRAWA ROZPŠAWA

**Rěčneho centruma WITAJ
za lěto 2024**

Wobsah

1. Zawod	2
2. Planowanja a kontrole – zaměrowe dojednanje ze Załožbu za serbski lud	4
3. Spjelnjenje nadawkow w rozdźělnych wobłukach džěławosće RCW.....	
3.1. Publikacije	4
3.2. Wědomostne džěło	6
3.3. Projektowe džěło.....	9
3.4. Internataj.....	12
3.5. Socialne džěło.....	13
3.6. Forum 2plus.....	13
3.7. Praktiska pódpěra serbskeje wucby/spěchowanje wobdarjonych/rěčna asistenca	14
4. Statistiske přehłady	14

1. Zawod

Naša rěč je naša domizna, hdžežkuli tež smy!

Proces digitalizacije dale postupuje. Nimale kóždy z nas znaje mjez tym chat-modele abo je znajmjeńša wo popularnym ChatGPT słyšať. Za šulsku potrebu eksistuja k tomu hižo wot ministerstwow wudate příručki.

Tež my pokročujemy z našim wužadowacym digitalnym projektom “sotra” za delnjo- a hornjoserbsčinu. W tutym konteksće smy w léće 2023 přenje interne nazhonjenja ze serbskim chatom zběrali. Za zjawnu prezentaciju pak so dotal rozsudžili njejsmy, dokelž njeběše dalewuwiće chata w léće 2024 priorit.

Wěstu prioritu měješe namakanje zhromadneho džěłoweho modusa z nowej partnerskej firmu “text2knowledge” (t2k), po tym zo je wažny IT-fachowc, kiž je sotra-projekt sobu natwariť, lětsa team z priwatnych přičin wopuścić. Sotra-projekt je dzeń a kompleksniša naležnosć nastupajo datowy management, dokumentaciju, składowansku a ličensku kapacitu a zwyżenje kwalitu. Wuchadźamy z toho, zo hodži so zhromadne džěło z Drježdźanskej firmu t2k w léće 2025 dale wjesć a zo so projekt spomóžnje dale wuwiwa.

We wšědnym dnju je nam wědomo, zo je wuknjenje rěče naročný proces za wuknjacych, najebać jara pomocliwych digitalnych srědkow. Direktna komunikacija mjez wuknjacymi a serbskorěčnymi partnerami wostanje bytostna w procesu přiswojenja rěče.

Tuž podpěramy dale serbskorěčnu spēchowansku wučbu na zakładnych šulach w Radworju a Budyšinje w Hornjej Łužicy. W Dolnej Łužicy smy do kónca šulskego lěta 2023/2024 na Zakładnej šuli “Mato Kosyk” Brjazyna a na Dolnoserbskem gymnaziumje spēchowansku wučbu podawali.

Runje tak ma wuwučowanje dorosćenych wulki wuznam (hlej pod dypkom 4 statistiske přehłady, tab. 5). Dorosćeni, kotřiž serbsčinu wuknu, maja zwjetša wosebitu intrinsisku

motiwaciju a wotpohlad, w priwatnym abo powołanskim wobłuku serbsce rěčeć móc. Někotři z nich pak měli so tak daloko w serbšćinje wukmanić, zo móhli w přichodže rěčnje naročniše nadawki jako wědomostnicy, žurnalisća abo lektorjo zaručić. Tohodla smy za hospodarski plan 2024 titul za **wósebne pśípóznaše młodeje ekscelece w dolnoserbšćinje** zapodali. Kóńc nowembra smy dwěma młodyma lužoma toś to wósebne pśípóznaše pśepódali.

Digitalna wučba, kotraž měła kooperatiwne džěto mjez šulemi a zhromadne wuknjenje šulerjow sčasami zmóžnić, je nam dale naležnosć. Zakładne infrastrukturelne wuměnjjenja su na někotrych šulach hižo date. Budže pak to hišće dlěšodobny eksperimentelny proces hladajo na konferencnu techniku a wobsahi wuknjenja. Ze zakładnej šulu “dr. Marja Grólmusec” w Slepom smy přeni techniski test kóńc lěta přewjedli.

Spočatki wuwća pruwowanskich nadawkow za certifikaciju serbskorěčnych kmanosćow sahaja wróco hač do lěta **2010. Tehdyša wizija**, wotchadnikam šulow ze serbskorěčnej wučbu kwalifikowany resp. diferencowany dopokaz swojich rěčnych kmanosćow zmóžnić, so mjeztym jako **woprawnjena** wopokaza. Sakske statne ministerstwo za kultus (SMK) je rozsudžiło, so we wobłuku ewaluacije koncepta 2plus na pruwowanske nadawki certifikata schodženka B1 złožić. Pretesty su so w lěće 2022/2023 přewjedli (<https://www.serbski-institut.de/erste-ergebnisse-der-evaluation-sorbischer-sprachkompetenzen-an-sorbisch-deutschen-2plus-schulen-vorgestellt/>) a w šulskim lěće 2023/2024 je so přenje regularne zwěšćenje rěčeho stawa šulerjow wšitkich 8. lětnikow přewjedło (nadrobniše informacije pod: <https://www.bildung.sachsen.de/blog/index.php/2024/05/20/wie-erfolgreich-ist-2plus/>) Opcija, nadawkowy format certifikata za zwěšćenje rěčeho stawa šulerjow wužić, wobsteji runje tak w Delnjej Łužicy, dokelž so certifikacija konsekwentnje paralelnje za wobě serbskej rěči wuwija. Kursisća projekta Zorja poskitk hižo aktiwnje wužiwaja.

W aktualnych džětowych směrnicach Domowiny rěka: “Domowina iniciěruje wuměnu mjez serbskimi šulemi jako kročel k tomu, wutworić cyłk serbskich šulow.” Zmysł tajkeho cyłka stej mjezsobna podpěra we wšědnym praktiskim džěle a formulowanje zhromadnych kubłansko-politiskich zaměrow. Formalnje so cyłk serbskich šulow dotal wutworił njeje. Solidna baza za wutworjenje by była iniciatiwa šulow a nošerjow šulow, nic pak politiska abo gremijowa runina.

Najebać toho podpěra Rěčny centrum WITAJ zhromadne džěto šulow mjez druhim z licencu online-platfomy taskcards.de a staji tutón kolaboratiwny srědk šulam k dispoziciji. TaskCards móže wučerkam a wučerjam džěto wolóžić, wona zmóžnja zhromadne džěto na digitalnych pinsćěnach a wuměnu informacijow w teamach.

Licenca Rěčneho centruma WITAJ skića wšitkim serbskim wučerkam a wučerjam móžnosć, pinsćěny za předmjety serbšćina (zakładna a wyša šula), towaršnowěda, matematika, geografija a wěcna wučba wužiwać. Za tute předmjety su nowi awtorjo mjeztym swój material k dispoziciji stajili, dalše předmjety so běžnje po naprašowanju wutworjeja.

Džakuju so wšitkim koleginam a kolegam za jich solidne fachowe a spuščomne skutkowanje, za kolegialnu atmosferu, kotruž wutworjeja, kaž tež za jich zamołwitosć a jich angažement, nic naposledk při zestajenju rozprawy 2024 a plana za lěto 2025.

2. Planowanja a kontrole – zaměrowe dojednanje ze Založbu za serbski lud

Nastupajo kontrolu je Založba za serbski lud institucionelne spěchowanje za wšitke serbske institucije wot lěta 2020 sem ze zaměrowymi dojednanjemi zwjazała. Systematika zaměrow je so w lěće 2024 změniła a na wubrane čěžišća dźěławosće Domowiny a RCW wusměřila. (Pod čěžišćomaj **politiske zastupnistwo (2)** a **hospodarstwo a turizm (4)** nima RCW zaměry zapisane.)

Za Rěčny centrum WITAJ běchu za lěto 2024 slědowace dojednanja pod čěžišćomaj **rěčne rumy** a **kubłanske dźěło** zwjazowace:

1. čěžišćo: analogne a digitalne rěčne rumy

zaměr 1

Přełożowanski program SOTRA pokazuje po aktualizowanju lěpšu kwalitu přełożowanja a wužiwa so w přerězku za 10 přełożkow wob džen.

zaměr 2

Socialny team Rěčneho centruma WITAJ wobnowi swoje koncepcionelne wusměrjenje po fazy wospjetnych změnow personala.

3. čěžišćo: kubłanske dźěło

zaměr 1

Rěčny certifikat je nałożowany certifikat w serbskorěčnym rumje a wudawa so lětnje znajmjeńša 40 króć, 5 % tutych certifikatow podkładu niwowowoy schodženck C1.

zaměr 2

30 % wobdźělnikow poda, zo w rěčnym kursu zdobyte znajomosće po tym nałożuje, a 40 % wšěch wobdźělnikow wobdźěli so na dalšim rěčnym kursu.

zaměr 3

Přez koordinaciju taskcard za přihoty wučby je Rěčny centrum WITAJ z aktiwneho wučerstwa znajmjeńša dweju awtorow za wuwijanje wučenskich srědkow zdobył.

zaměr 4

W lěće 2024 su tři sobudźělaćerjo Rěčneho centruma WITAJ rěčny kurs wopytali, přez což móžeš taj dwaj z nich swój rěčny niwow wo schodženck polěpšić.

Krótkie rozprawy k spjelnjenju zaměrowych dojednanjow steja pod dypkom 4 statistiske přehłady, w tab. 15: zaměrowe dojednanja ze zažožbu.

3. Spjelnenje nadawkow w rozdźělnych wobłukach dźěławosće RCW

3.1. Publikacije

Z digitalnymi wučbnymi srědkami słuži RCW statusej serbskeje rěče přez načasnosť a atraktiwnosć, wosebje za młodu generaciju.

Na základě koncepcije serbskich institucijow k zvýšenju prezency serbskeje řeči w nowych mediach dóstawa Założba za serbski lud přidatne srědky za **digitalne projekty**. Rěčny centrum WITAJ financowaše z tutych srědkow wot lěta 2019 sem wuwěće **přełożowskeho programa** hornjoserbščina-němčina | němčina-hornjoserbščina, kotryž bazuje kónc lěta 2024 na dwurěčnym korpusu z něhdže 490 000 paralelnymi sadami. Nimo toho bu monolingualny hornjoserbski korpus wo 50 000 sadow na něhdže 790 000 sadow rozšěrjeny. Tutón wužiwa so za syntetiske přestajenje do němčiny, zo móhli so němske teksty w přiběrajcy lěpšej kwalicie do hornjoserbščiny přełożować. Zdobom zbliži tajki monolingualny korpus neuronalnemu systemej zestajenje sadow, wužíwanje wšelakich synonymowych słowow wotwisnje wot konteksta a gramatiskich wosebitosćow we wšelakich rěčnych wobłukach. Zo bychmy stopnjowanje šěrokoće a mnohotnoće słowoskłada dopokazać móhli, wužiwaše so jako měritko stopnjowanja kwality tež zwěsćenje mnóstwa słownych formow w bilingualnym korpusu. Tam móžeše so stopnjowanje nowych hornjoserbskich słowow resp. fleksiskich formow wo něhdže 30 000 słowow a na němskim boku wo něhdže 20 000 słowow resp. słownych formow (wosebje zestajenkow) zwěsćić. Z boka IT-fachowcow je so na polěpšenju treninga a móžnosćach přirunowanja wšelako trenowanych modelow džětało. W tutym nastupanju su tež nowe alternatiwy za multilingualny trening wuspytali, kotrež bazuja na najnowšich KI modelach. Za spřihotowanje nowych datow zestaji so na bazy postajenych pruwowanskich směrnicy z boka eksterneje IT-firmy GUI-tool, zo móhli so wšelake pruwowanske a korekturke kroki w běhu rozšěrjenja treningoweho korpusa a integracije nowych datow awtomatizować a samostatnje wuwjesć. Dale je so intensiwnje na dokumentaciji wšitkich modelow a wašnjow treninga džětało, kotrež so w zjawnym repozitoriju wužiwarjam k dispoziciji stajeja. Na wšelakich zarjadowanjach w šulach, na fachowym dnju 2plus a wosebje na hybridnym zarjadowanju w Kulowje buchu wužiwarjam móžnosće zjednorjenja wšědneho džěta z pomocu sotra.app pokazane a wšelake móžnosće přełożowanja z produktami firmy Microsoft předstajene.

Pó połteralětnem wuwijańskem žěle jo se dolnoserbska wersija onlinepśełożowańskego programa sotra w septembrje 2022 zjawnosći spśistupniła a w magacinje „Łužyca” pśedstajiła. Online-pśestajar móžo mjazy dolnoserbščinu, nimščinu a górnoserbščinu pśełożować a mimo toho jo z pomocu nowych modelow něnto móžno, teksty teke mjazy dolnoserbščinu a češćinu a mjazy górnoserbščinu a češćinu pśestajiš. Tuchylu wopśimujotej korpusa 210 000 dolnoserbsko-nimskich sadowych pórow a 130 000 dolnoserbsko-górnoserbskich sadowych pórow. Dolnoserbski monolingualny korpus ma wušej 120 000 sadow. Pśez integraciju wjelikich rěčnych modelow jo móžno, pód serbski.chat wěcej ako 20 rěcow pśestajaš do serbščiny a online-pśestajar ako dolnoserbski a górnoserbski chatbot wužywaš. Pśełożki a wótegrona mógu se z pomocu integrěrowanych TTS modelow pśedcytaš daš. Teke jo móžno, nimske a engelske pódtitele pśestajaš do serbščiny. Z pomocu TTS modelow jo móžno, serbske pódtitele pśedcytaš a na toś tu wašnju synchronizěrowaš. Nowe móžnosći su se pśedstajili fachowej pśiraže RCW, na „Dnju serbskich pedagogowkow a pedagogow” w RCW a wucabnikam w DSG. Na browseru bazěrujuce pšawopisne pśespytowanje jo južo do programa integrěrowane a zmóžnja teksty pśed pśełożowanim kontrolěrowaš. Dajo teke browserowe rozšyrenje k direktnemu pśełożkoju markěrowanego žěla internetowego boka z a do dolnoserbščiny.

Za wužíwanje BOOKii-pisaka je so hižo tójšto publikacijow nadžětało a wudało. Tak předležita hornjoserbski **wobrazowy słownik** "Swět wokoło nas" (2019) a delnjoserbski wobrazowy słownik "Mój swět we wobrazach" (2020). Z pomocu pisaka poskićuje so wužiwarjej něhdže

1 200 přidatnych awdijow w formje słowow, sadow, dialogow, spěwčkow abo druhich zynkow. Poskitk na wučbnych materialijach k wužiwanju BOOKii-pisaka je so konstantnje dale rozšěrił, wušła je džěłarnička "Ptački našeje domizny" (2021) za BOOKii a nazwukowa tabulka za přěni lětnik. Po wupruwowanskej fazy je so nazwukowa tabulka za BOOKii-pisak wudospołniła a rozšěriła a předleži z lěta 2023 jako přidatny material k fibli. Tež w Delnjej Łužicy je so tajka warianta nazwukoweje tabulki nadžěłała. Dalši produkt za wužiwanje BOOKii-pisaka je plakat "Ptači časnik", kotryž předleži z lěta 2023 w hornjoserbskej rěči.

K delnjoserbskej bajkowej knize "Cerwjena wuka a druge bajki" je 2020 **stuchokniha** wušła. Słuchar słyši 10 bajkow Grimmece bratrow a k tomu 10 nowych džěłacych spěwčkow (lisćina wučnicow pod dypkom 4 statistiske přehłady). Tež w hornjoserbskej rěči je hižo 2021 wušła stuchokniha k bajkowej knize z 10 bajkami a 10 nowymi spěwčkami. Wjacore němskorěčne wučbne filmy za wěcnu wučbu a za wučbu biologije buchu w serbskej rěči **synchronizowane**. W lěće 2022/23 je wušoł wučbny film "Łuka" za zakładnu šulu, film "Płuwać a nurić so" předleži šulam ze spočatka 2024. Dalše maja slědować.

Za gymnazij je so ze stron LaSuB nadžěłał modul "Krabat", kotryž je so wot lektorata wobdžěłał a dodžěłał a steji wučerjam w syći k dispoziciji.

Hłowne čěžišćo publikacijow pak su w přěnim rjedže **wučbne materialije za zaručenje šulskeje wučby w serbskej rěči: wučbnicy, džěłowe zešiwiki, słowniki a přiřučki**, kiž so w pedagogiskim wotrjedže RCW nadžěłaja a za produkciju spřihotuja. Wulki džěl tutych mjenowanych materialijow wopřija tež přidatne poskitki kaž aplikacije za šulerjow a wučerjow, wučerske doporučenja, hrajne plany z nawodom za wužiwanje abo DVD z wuknjenskej software. Tež CDki z awdijowymi poskitkami so wudawaja. Tak wobsahuje wučbničowy rjad "Wuknjemy serbsce" za serbsćinu jako cuza rěč tajke awdijowe poskitki. Šulerjo móža wubrane teksty a spěwy słyšać a dóstanu tak pomoc při wuknjenju cuzeje rěče. Samsny poskitk předleži tohorunja za serbsćinu za rěčnu skupinu 2 we wučbnym rjedže "Serbsćina".

Nowa džěłowa kniha za dorosćenych "Wězo serbsce A1" wobsahuje QR-cody, přez kotrež dóstanu so wuknjacy na stronu **materialien.sorbischlernen.de**. Na tutej stronje namakaja tłočatko *Wězo serbsce! Serbsćina za dorosćenych A1*. Tam nadeńdu link na TaskCard, na kotrejž steja wuknjacym přidatne interaktiwne zwučowanja k dispoziciji.

Poskitk na internetowej stronje materialien.sorbischlernen.de so stajnje rozšěrja a aktualizuje. Tak steja wučerjam přěnje wučbnicy a džěłowe zešiwiki k wužiwanju na elektroniskich taflach k dispoziciji. Jedna so wo "Našu fiblu" z wotpowědnymi džěłowymi zešiwkami, "Našu maćeršćinu 2" z džěłowym zešiwkom, přěnju brošuru w rjedže čitanskeje křinje "Čitanje pućujo po šćežkach wotkrywać", "Kartu Němskeje" za wěcnu wědu, brošuru "Lutujemy milinu", "Zešiwk małych detektiwow", "Nazwukowu kartu" a fyzisku kartu "Wokrjes Budyšin" – wšitko materialije za zakładnu šulu. Ale tež za wyšu šulu a gymnazij steja přěnje wučbne materialije w elektroniskej formje k dispoziciji a to "Naša maćeršćina 5", "Karta Němskeje" a brošura "Demokratija". Na startowej stronje namakaja wučerjo material pod 'WHITEBOARD – zakładna šula' a 'WHITEBOARD – wyša šula'.

Tež onlineposkitk na samsnej stronje za serbsćinu wuknjacych "SOL-online serbsce wuknyć" je so rozšěrił. K znatym downloadam je so 10 wuknjenskich widejow dodało.

3.2. Wědomostne džěło

Jedne z čěžišćow wědomostneho džěła w Hornjej a Delnjej Łužicy bě dalewuwiwanje certifikacije hornjo- a delnjoserbsćiny. We wobłuku tutoho džěła su so **mustrowe nadawki za**

schodženik C1 Institutej za sorabistiku při Lipšćanskej uniwersiće a Serbskemu institutej do wědomostneho posudka dali a za wozjewjenje na internetowej prezentaciji www.sprachzertifikat-sorbisch.de přihotowali, zo móhli so 2024 do webstrony zadželać a wozjewić. Programěrowanje webstrony ma eksterna firma Hyperworx na starosći, nažel džěło njespokojace pomału pokročuje. Pruwowanja za rěčny certifikat hornjoserbšćiny přewjeduja so kóždy lěto w nalěću a lěću resp. wuwzaćnje tež na naprašowanje. Za rěčny certifikat dolnoserbšćiny su pruwowanja w nalěću a nazymje, ale tež na naprašowanje.

Serbski institut přewjeduje w nadawku SMK wědomostnu ewaluaciju šulow, kotrež po koncepciji 2plus džělaja. RCW je čłon projektoweje skupiny. Wobstatk ewaluacije je zwěsćenje rěčneho stawa šulerjow 8. lětnikow w serbsčinje. We wobłuku ewaluacije bě RCW zamołwity za wudžětanje pruwowskich nadawkow po europskim referencnym ramiku za rěče na niwowowym schodženku B1, za nahrawanje pruwowskich nadawkow, za přihot pruwowskich materialjow za čišć a za nadžětanje wuhódnoćenskich podložkow. W lěće 2024 bě RCW wobdžěleny na přepruwowanju a wuhódnoćenju wuslědkow 206 šulerjow kaž tež na formulowanju rozprawy wo wuslědkach.

Dalši wažny wobłuk wědomostneho džěla RCW je rěčne kubłanje. Tu je so za sobudželaćerjow RCW rjad internych dalekubłanjow k wubranym temam serbskeje gramatiki přewjedł. Nimo toho je so manuskript nastawaceho wučbnicy za dorosćenych přepruwował na konsekwentne dodžerženje zasadow za podawanje trěbnych gramatiskich informacijow.

W fokusu wědomostneho džěla na polu předšulskeho kubłanja w Hornjej Łužicy stejachu 2024 zaso wot fachowcow w praksy zwuraznjene potreby. Tute zwuraznjeja so předewšěm na **zetkawanjach kružkow fachoweje wuměny**. Jedna so wo šěsć kružkow kubłarkow a kubłarjow w pěstowarni, žłobiku resp. w horće, w kotrychž maja składnosć, so z koleginami a kolegami druhich kubłanišćow a nošerstwow wuměnjeć móc, kiž pod přirunajomnymi rěčnymi konstelacijemi džělaja. RCW zarjadowanja organizuje a podawa k temje wotpowědnego zarjadowanja mj. dr. stajnje fachowy input, wudžěła nowy material a moderěruje fachowu wuměnu.

Dobry wothłós mjez kubłarkami a kubłarjami je dóstał **rjadowak z didaktiskim materialom „Džemy do lěsa“**, bazowacy na delnjoserbskim materialu RCW, kotryž je so za hornjoserbske potreby a wuměnenja wo tójšto rozšěrił. Jedna so wo přeni material, kotryž wobkedžbuje potreby serbsce wuknjacych fachowcow, z tym zo so fachowje naročne teksty serbsce a němsce podawaja. Mnohe dwurěčne słowne lisčiny na př. k basnjam, spěwam etc. njejsu jenož wuknjacym k pomocy, ale služa ke kontroli kóždeje fachoweje mocy, kotry wokabular měli tež serbske maćernorěčne džěči wobknežić. Nahrawanja k wozjewjenym spěwam hodža so za playback, su pak so mjeztym jako spomózna pomoc wulkemu džělej kubłarstwa wopokazali, kiž njezamóže sej nowe spěwy samostatnje nazwučować.

Informowanje staršich, dalekubłanje kubłarkow, přednoški wo serbskorěčnym kubłanju před wšelakimi skupinami fachowcow za rěčne kubłanje (z wukraja), **wopyty konferencow** k (wjace-)rěčnemu kubłanju a přinoški na nich (hlej zarjadowanja w tabulce 11, deleka) kaž tež **wozjewjenja w časopisomaj** „Serbska šula“ a „Lutki“, **sobudžěło w gremijach** (Hornjoserbska rěčna komisija, medijska komisija Załožby za serbski lud, ekspertowa přirada Interreg-projekta „Rěč susodow wot spočatka sem“, šulska konferenca Powołanskeho šulskeho centruma Budyšin) a **wopyt zarjadowanjow, wuhotowanych wot džěćacych dnjowych přebywanišćow**, slušeja tohorunja k nadawkam wědomostneho džěla RCW Budyšin.

Wot januara do měrca 2024 poskićeše RCW **wučbnu asistencu** za serbsčinu wuknjacych šulerjow 1. lětnika Serbskeje zakładneje šule „Jurij Chěžka“ w Chrósćicach (dwě wučbnej jednotce wob tydźeń).

RCW zmóžni šulerjej 8. lětnika Ralbičan Serbskeje wyšjeje šule dwutydźenski džěłowy **praktikum**, při kotrymž zezna wšelake džěłowe wobłuki institucije.

Kóždy lěto organizuje RCW **wupisanje a přidžělenje stipendijow** českeho knježerstwa za měsačnej intensiwnje řečne kursaj čěšćiny w Praze a Českich Budějovicach.

W ramiku pśeslěženja pśechada wót žiśownje do zakładneje šule w Dolnej Łužicy jo se pokazało, až dajo hyšći rezerwy pśi zgromadnem žěle wobžělonych kubłańskich institucijow, wósebnje což nastupa kontinuitu pśěrdnjenja serbskeje řecy. W zajmje kontinuěrujucego řečnego wuwisa wót pśedšulskeje Witaj-kupki do bilingualneje wučby su nowe kooperaciske formy a materialije trjebne. Na zakłaže dobytých informacijow su se wužěłali konkretne, za praksu se góžece dopóručenja za wšykne na procesu pśechada wobžěłone fachowe mócy. Tak su se na pś. wuwijali casowy plan za zgromadne wugótowanie slědnego lěta w žiśowni a přědnego lěta w šuli, mustrowe kooperaciske dogronjenje a wobšyrny material za zgromadne projekty. Wušej toho stej nastałej dwa žěłowej materiala za pśedšulske žiśi a portfolijo za wuknice a wukniki 1. lětnika za šulske lěto 2024/25. Z pomocu toś tych pśewózowańskich materialijow mógu se žiśi žiśownje relewantny słowoskład pśiswójs a w zakładnej šuli na tom natwariš. W šulskem lěše 2024/25 se wšykne wužěłane plany a materialije w žiśowni “Vier Jahreszeiten” Strjažow, w horše a zakładnej šuli “Mato Kosyk” Brjazyna wuproběruju. RCW iniciěrujo a pśewóžujo intensiwěrowanje zgromadnego žěła wótpowědnych institucijow. Pó testowej fazy se wšykne elementy ewaluěruju a se pó pśežěłanju wšyknym žiśownjam, hortam a zakładnym šulam k dispoziji stajaju.

Dalejkubłanja za wótkubłački pśedšulskego wobłuka w Dolnej Łužicy su se wótměli 15.06.2024, 29.06.2024, 09.11.2024 a 23.11.2024. Na přědnyma terminoma k temje “Werby” jo se 20 wótkubłařkow wobžěliło. Za toś to dalejkubłanje jo se wobšyrny didaktiski material za pśesajženje w praksy pśigótował (“Kitko a Lenka”). Na nowemberskem dalejkubłanju k temje “Serbske powěšći” jo se 21 wótkubłařkow wobžěliło. W ramiku toho zarědowanja jo se didaktiski material “Powěšći w Błotach” wuwił. Niwow spokojnosći wobžělnicow a wobžělnicow na wšykných 4 dalejkubłanjach jo dojspił 100 %.

Dalejkubłani wótkubłařkow hortow stej se wótmělej 18.06.2024 a 26.11.2024. W srjejižišću stej stojałej samskej temje ako pla pśedšulskich wótkubłařkow a samski didaktiski material. Za specifiske pótrjeby žěła w horše jo se wušej toho pśidatny material wuwił. Na přědnem dalejkubłanju jo se 11 hortnařkow wobžěliło, na drugem 7. Niwow spokojnosći wobžělnicow jo dojspił 100 %.

Intensiwny kurs za wótkubłački/wótkubłařjow žiśownjow a hortow jo se na styrych terminach wótměł (tśi terminy za pókšacowanych: 24.-26.09., 08.-10.10., 22.-4.10., jaden za wobžělnice ze zakładnymi znašami: 15.10.-17.10.). Wobžěliło jo se 22 wósobow (wót 37 pśizjawjonych, 15 jo wupadnuło chórosći dla). Niwow spokojnosći jo dojspił 100 %.

3.3. Projektowe džěło

W Hornjej kaž tež w Delnjej Łužicy přewjeduje so w zamołwitosći RCW tójšto **řečnych projektow** za wšě starobne skupiny zwonka šule. Nam leži na wutrobje, džěcom tež zwonka šule zajimawe dožiwjenja ze serbsčinu poskićeć. Hólcam a holcam serbskich swójbow měło popřate być, wšelake zabawne poskitki tež w swojej maćeršćinje dožiwjeć. Runočasnje su

naše projekty za serbsce wuknjace dźěci składnosć, řeč žiwu a čitů zwonka šule dožiwić. Tohodla stej serbsčina w srjedźišću wšěch našich projektow. Hrać, čitać, filmy hladać – chcemy mjenje a wjetše dźěci za serbsčinu zahorjeć, je pohonjować, zo bychu ju wužiwal, a jim wjeselo w serbsčinje wobradźeć.

Nimo toho poskićuja so **WITAJ-kursy** po potrebjě za staršich a druhich zajimowanych dorosćenych. Kursy so wotměwaja w Pančicach-Kukowje, Budyšinje, Slepom, Radworju, Wojerecach a online. Wot oktobra 2023 do junija 2024 wuwučowachmy přidatnje tež w Kulowje a Konjecach (hlej pod dypkom 4 statistiske přehłady). Jako wjeršk lěta 2024 wudachmy w oktobru nowu wučbnicu “Wězo serbsce! Serbsčina za dorosćenych A1”. Nimo toho su wšitcy wobdźělnicy řečnych kursow adwentny kalender ze lóštnymi serbskimi wuprajenjemi dóstali, kotryž z pomocu QR-kodow a TaskCards tež wotwoťajomne awdija k dispoziciji staji.

Zaměr projektoweho dźěła je, wutworić dalše a nowe serbskorěčne rumy za dźěci, młodostnych a serbske swójby. Při tym so projektowe dźěło stajnje dale wuwija a nowe ideje so přesadźeja: **swójbna schadźowanka** přewjedže so 03.03.2024 13. raz w Chrošćanskej “Jednoće”. Nimale 300 wopytowarjow zbliska a zdaleka poskitk dźakownje přiwza.

Lětsa njepřewjedže so **swjedźeń serbskeje řeče** za šulerjow zakładnych šulow z wučbu serbsčiny jako cuza řeč. Přičina je snadny zajim šulow. Město toho přewjedže so 05.11.2024 **dalekubłanje za wučerki** wotpowědnych šulow k temje “**Digitalne a analogne hry k spěchowanjju serbsčiny**”. Nimo toho poskići so wšěm zakładnym šulam ze serbsčinu jako cuza řeč na **předčitaniskim dnju** předčitanje bajki w serbskej řeči. Poskitk přiwzachu ZŠ “Handrij Zejler” Wojerecy (53 šulerjow), ZŠ Nowa Wjes (20 šulerjow) a ZŠ Hućina (17 šulerjow).

Jara woblubowane su **dźěłarnički** ze serbskimi wuměłcami (hudźbnicy, spisowaceljo, molerjo atd.) Wulkeho zajima dla je so w Hornim Hajnku znowa na dwěmaj dnjomaj, 27./28.09.2024, **comicowa dźěłarnička** ze znatym ilustratorom Štefanom Hanušom přewjedła. Šulerjo wuknu, we wobrazowej stawiznje wuměłstwo a řeč zwjazać a pod serbskorěčnym nawodom w małych kročelach swójski comic nastać dać.

K **zeznaću hornjoserbskich institucijow** přewjedže Delnjoserbski gymnazij Choćebuz kóždolětnje ekskursiju do Budyšina. Mjez druhim zeznachu šulerjo 8. lětnika na swoim wopyće srjedu, dnja 13.03.2024, tež institucije w Serbskim domje. W Řěčnym centrumje WITAJ informowachu so wo dwurěčnym kubłanju a wuspytachu wšelake didaktiske materialije.

Dalše wuspěšne projekty su zarjadowanja za dźěci, kotrež wotrostu zwonka Łužicy. **Ferialny kurs** přewjedže so kóžde druhe lěto w jutrownych prózdninach. Lětsa wobdźěli so wot 02. do 05.04.2024 dohromady 22 šulerjow/šulerkow wot 1. do 6. lětnika. Nimo serbskeho alfabeta zeznachu wšelake serbske kulturne institucije. Přichodny kurs wotměje so w aprylu 2026.

Wot 15.04. hać do 10.06.2024 přewjedže so na wšelakich městnosćach Budyšina **Wjesoła pónđzela** z pisanyimi wuměłstwowymi a kulturnymi poskitkami za wšě starobne skupiny. Řěčny centrum WITAJ wobdźěli so na akciji z poskitkami za dźěci. K zakónčenju a dobreho wothłosa dla přewjedže so pónđzela, 19.08.2024, na Hłownym torhošću hišće “lěčna a

zakónčaca edicija” Wjesołeje pónđzele. Mnoho wulkich a małych Budyšanow a sympatizantow pisany poskitk džakownje přiwza.

Tohorunja kóžde druhe lěto zarjadowa Domowina ze swojimi partnerami **mjezynarodny folklorny festiwal**. W tutym wobłuku poskića so wjacohodžinski **džěćacy program pod hesłom „W kraju wjesołych džěćići”**. Planowanje a wupisanje za přichodny festiwal w juniju 2025 je zaběžalo.

Po kóždolětnym **čitanskim wobědžowanju** za šulerjow 3. lětnika, kotrež wotmě so lětsa hižo 20. raz jara wuspěšnje, přewjedže so spočatk julija **čitanski dyrdomdej**. Dwaceći šulerjow 3. a 4. lětnika serbskich šulow pućowaše zhromadnje po Budyskich wěžach. Wšudže zhonichu stawizniske zajimawostki a wězo předčitachu sej mjez sobu na wěžach ze swojich serbskich knihow.

Dalše wobľubowane projekty su **serbske džiwadłowe dny** w meji a **zwjazkowy předčitanski džěń** w nowembru.

Witaj-skupinu w pěstowarni "Stónčny kućik" w Bukecach podpěrachmy w lěće 2024 sydom króć ze **serbskorěčnym poskitkom**. Nimo toho wopytachmy WITAJ-skupinje Budyskeje pěstowarnje "Kraj pjerachow" z dwěmaj poskitkomaj.

Časopis **Lutki** je regularnje štyri króć wušoł. Wosebitosć bě lětsa wudaće přenjeho **Lutki-special 1-2024** za kubłarki a kubłarjow ze spěwami, kotrež wšědne wotběhi w žłobiku, dnjowym hladanišću a pěstowarni přewodžeja. K wulkej wjetšinje spěwow su přidate QR-cody, přez kotrež hodža so nahrawanja słuhać. K Lutkam čisło 4-2024 njedóstanu kubłarki "**Potajnstwo zmija**" jenož jako **kolenowu knižku**, ale tež jako **kamishibai** w A3-formaće jako nowy didaktiski material.

Zhromadnje z Mariju Rabec-Šoććinej su so kubłarkam nowe serbske džěćace spěwy předstajili, kotrež njeje knjeni Šoććina jenož sama komponowała, ale tež teksty na nje spisała. **Dalekubłanje z titulom "Nowe rejki a spěwčki z pohibami"** je so srjedu, 12.06.2024, w kooperaciji z Křesćansko-socialnym kubłanskim skutkom Sakska z. t. přewjedło, na kotrymž je so 25 kubłarkow z 13 kubłanišćow wobdžěliło.

W RCW Chóšebuz su se psiduće projekty psějajdli:

Wót 28.07. do 02.08.2024 jo był **WITAJ-camp** w Jarješku a 24 žiśi a młodostnych, kenž maju wjeliki zajm za serbsku rěč, jo mógało zgromadnje prozinski cas z wjele wulětami dožywiś. Wót 09.09. do 13.09.2024 jo se wótměła **Šula w zelenem** w Bórkowach a RCW jo póbitował 104 wuknicam a wuknikam 5. a 6. lětnika wótměnjaty program, žož su aktiwnje mógało dolnosersku rěč nałožowaś. Wobžěliło jo se wósym zakładnych šulow.

Lětosne **wuměłske woběžowanje za žiśownje** jo wjelgin wuspěšne było: RCW jo dostał 46 jadnotliwych twórbow a dwa kupkowe psinoska. Wobžěluje žiśi su w starstwje wót 3 do 7 lět a psidu ze žiśownjow „Wichtelland” Dešno, „Wila Kunterbunt” Chóšebuz, „Błošańske wrobliki” Nowa Niwa a „Lutki” Janšojce. Nadawk jo był, „pódwódný” wobraz mólowaś, žož mjazy rybami, mušlemi, głowackami, rakami serbska powěšćowa figura nykusa doma jo. W

tšigłowatej jury stej zasej sobu statkowalej wuknicy Dolnoserbskego gymnaziuma Chóšebuz. Wustajeńcu z wumětskimi twórbami smy natwarili w Rěcnem centrumje WITAJ Chóšebuz a smy ju prezentěrowali na „Dnju serbskich pedagogowkow a pedagogow”.

Na lětosnem „**Wuběžowanju Serbski comic**” jo se wobžěliło 60 wuknicow a wuknikow 3.–7. lětnika z 23 pšinoskami. Wóni su ze zakładneju šulowu „Wilhelm Nevoigt” Chóšebuz, „Lutki” Žylow a z Dolnoserbskego gymnaziuma Chóšebuz. Jury jo pógódnošila comici, kótarež su stojali pód temu “Apryl, apryl!”.

Paralelnje běžy nažěłanje nowego comicowego zešywka (7. wudaše), kótaryž pón šulam dermo k dispoziciji stoj.

Serbske **cytańske wuběžowanje** za hortowe žiši jo se wotměło 24.05.2024 w Serbskem muzeju. Na njom jo se 11 žiši wobžěliło.

Dnja 13.06.2024 jo RCW pšepšosył na „**Žeń serbskich pedagogowkow a pedagogow**”, ku kótaremuž su pedagogowki a pedagogi z pšě žišownjow, dweju hortowu, žaseš šulow, jadnej institucije a jaden gósc pšišli. Wobžělujuce su dostali informacije wó tuchylnych žětach sobužěłaseřkow/sobužěłaseřjow RCW, ako teke wó aktualnych projektach. Wó nowosćach nast. pšěłožowański program *sotra* jo wobšyrnje projektowy wobžěłar Marko Měškank rozpšawił. Na toš tom dnju jo Ludowe nakładnistwo Domowiny aktualnu serbsku literaturu pšedstajiło, muzikaliski program ze serbskimi ludowymi spiwami za sobuspiwanje jo prezentěrował Gerald Šejn z partnerjom, a wustajeńcu z kreslankami wumětskego wuběžowanja 2024 su mógli gósci se woglědaš.

Projekt **Serbske grajne dopołdnjo/wótpołdnjo** jo RCW w lěšojkich proznych w žylojskem horše pšewjadł. Zaměr pšewježenja towarišnych grašow jo, až wobžělnice a wobžělniki „grajakucy” serbsku rěc nawuknu a nałožuju.

W ramiku projekta „Šula w zelenem” jo se wót Rěcnego centruma WITAJ wuwite pširodne wuknjeńske graše „Z Witkom wen do pširody - TO GRAŠE” z wuknicami a wuknikami z wósym zakładnych šulow grało.

Dnja 10.10.2024 jo **Serbski familijowy žeń** zgromadnje ze žišownju „Marjana Domaškojc” Raduš był. W tamnej sportowej a kulturnej brožni jo dožywiło 80 luži program Serbskego ludowego ansambla Budyšin. Mjazy 45 žišimi su teke byli serbšćinarje z horta zakładneje šule Wětošow.

Nowowuwity projekt „**Detektiwna góńtw**” za wuknice a wuknikow 6. lětnika jo se wótměł w januarje a juniju. Dnja 31.01.2024 stej se wobžěliłej zakładna šula „Mina Witkojc” Bórkowy a Dolnoserbski gymnazium Chóšebuz z 17 wuknicami/wuknikami; dnja 26.06.2024 jo zakładna šula „Regine Hildebrandt” Chóšebuz z pšě wuknicami toš ten projekt wužyła.

Wobžělnice/wobžělniki su ako ze 6. tak teke z 5. lětnika byli. – Z „Detektiwnemu góńtwu” smy nowy rěcny rum za serbšćinarjow stwórili, žož pšidu mimo „rozwězanja njewujasnjonnych padow” teke do kontakta ze serbskimi wósobami a institucijami (RCW, redakcija „Płomje”, Dolnoserbski internat, Šula za dolnoserbsku rěc a kulturu). Z pomocu napšašnika smy mógli wót žiši zgóniš, až projekt wótpowědujo starstwoju wuknicow/wuknikow, až wšykne su měli toš ten projekt za zapšimujucy a zajmny, až su za cas projekta dolnoserbsku rěc tšocho do cesto nałožowali ako teke nowy dolnoserbski wokabular nawuknuli.

Dnja 11.12.2024 jo se zakladna šula "Lutki" Žyłow na projekse wobžěliła. Mimo toho smo toś ten projekt dnja 16.10.2024 předny raz za wótkubłarki/wótkubłarjow w ramiku jich tšidnjownego kursa pšewjadli.

Dnja 22.03.2024 jo se w zakladnej šuli w Janšojcach pšewjadł **jatšowny projekt**. RCW jo pšewzeł jadnu staciju, žož jo se někak 50 wuknicow/wuknikow w tšich pšeběgach wobžěliło. Smy za to wobrazowe kórty z krotkimi tekstami k temje „Ptaški” ako teke mały słowoskład pšigótowali. Serbšćinarje su nadawk měli, teksty pšeložys a pón wopšimješe ze swójskimi słowami slědk daš. Wóni su wopóznali dolnoserbske mjenja ptaškow, su wusłyšali jich spiwanje, su jich rozeznali pó samicach a samjakach a su jich zřědowali pó šěgatyh a stojatyh ptaškach.

Dalšne dodatny projekt jo był „**Kjarmuša**” kóńc septembra (27.09.2024) w žišowni „Wila Kunterbunt” Chóšebuz, žož my rěčne graše wó domacnych zwěrjetach pšewjadli.

W dnjach 03.12. - 06.12.2024 pšewježo se w Serbskem muzeju w Chóšebuzu **gódowny projekt** z tšimi stacijami (wobraženje Janšojkego boga, wježenje w muzeju a muzikowa stacija). Pšizjawiło jo se 12 zakladnych šulow ze 196 žišimi.

Dnja 03.05.2024 a 22.11.2024 su se **serbske familije** zmakali. Pši tom su se wótměli rozgrona a zaběry za žiši. Dnja 13.12.2024 jo se wótměła gódownicka serbskich familijow.

3.4. Internataj

Internataj w Choćebuzu a w Budyšinje služi tež jako **přidatnej rěčneje rumaj** k wudospołnjenju serbskorěčneje wučby w šuli. Wosebitu hódnotu ma to za džěci bjez serbskorěčneho swójbneho pozadka. Bjez internatneho městna njeby mnohim serbskim młodostnym ze zdalenišich wsow móžno było, poskitki zjawnych serbskich institucijow w Choćebuzu a Budyšinje na wědomje brać, je zeznać a towaršnostne žiwjenje Serbow sobu postajować. Nimo zhromadneho zhotowjenja domjacych nadawkow rěči so tež při warjenju, hraću, sportowanju, paslenju atd. serbsce.

We woběmaj internatomaj džěla so po pedagogiskim koncepcje, kotryž je na wuwice wosobiny kóždeho jednotliwego šulerja, jeho socialneje kompetency kaž tež jeho samostatnosće a swójskeje zamołwitosće wusměrjeny. Bydlenje w internaće ma šulerjow za jich pozdžiše žiwjenje wukmanić, winowatosće a wólny čas derje koordinować a wólny čas wotpowědnje zajimam zmysłapołnje, aktiwnje a kreatiwnje wužiwać.

Stajny kontakt k staršim wosebje młódšich internatnych wobydlerjow je njeparujomny. Při staršiskich wječorach a na dnju wotewrjenych duri dóstanu starši dohlad do rumnostnych wobstejnosćow domu a do internatneho žiwjenja. Nimo toho dóstanu woni móžnosć, so na zarjadowanjach internata wobdźělić resp. tute tež sobu wuhotować.

W Rěčnym centrumje WITAJ přistajene kubłarki a přistajeni kubłarjo džiwa na to, zo so při zhromadnym zhotowjenju domjacych nadawkow kaž tež při warjenju, hraću, sportowanju, paslenju atd. serbsce rěči. W Choćebuskim internaće to na samsne intensiwnje wažnje kaž w Budyšinje dotal móžno njeje, dokelž někotři kubłarjo sami hišće serbšćinu wuknu a maćernorěčnych šulerjow w internaće nimamy.

W běhu lěta pak organizuja so regularnje we woběmaj internatomaj mnohe projekty ze wšelakimi partnerami – hlej pod dypkom 4 statistiske přehłady.

3.5. Socialne džěło

Wot lěta 2011 ma Rěčny centrum WITAJ w Hornjej Łužicy wotrjad za młodžinske socialne džěło. Aktualnje wukonja so **šulske socialne džěło** na wyšich šulach w Ralbicach, Worklecach, Radworju, Budyšinje a Slepom. **Swójbne kubłanje** přewjedže so zaso w regionalnymaj teamomaj Budyšin a Kamjenc/Zapadna Łužica po nowowobsadženju džěłoweho městna wot 01.08.2023 sem. **Mobilne młodžinske džěło** so aktualnje w regionalnym teamje Kamjenc/Zapadna Łužica njepřewjeduje, wšako so znowawobsadženje tutoho městna dotal radžiło njeje. Dokelž dyrbi wokrjes Budyšin lutować, je prosyť, městno nic dale wupisać. Teoretisce pak mamy narok na nje.

Na zakładže noweho šulskeho zakonja w Sakskej móže so šulske socialne džěło na kóždej wyšej šuli ze 40 hodžinami wob tydžěn wobsadzić. Na šulskich stejiščach w Radworju, Ralbicach a Worklecach koleginy džěłowe městna pak jenož z 30 hodžinami wobsadžeja.

Wšitke wobsahi socialneho džěła bazuja na zakonju SGB VIII a wotpowědnych prawniskich postajenjach a fachowych směrnicach. W přěnim rjedže maja so socialni džěłaćerjo na aktualnych wosobinskih potřebnosćach svojich klientow wusměrjeć. Přiwšěm maja woni móžnosć, so serbskim temam wěnować w zwisku z hesłami kaž identita, interkulturelna kompetenca abo toleranca.

Džěło w **swójbny** **kubłanju** je zasadnje na direktne a dobrowólne kontakty ze swójbami wusměrjene. Kooperacija ze Zažnymi pomocami a Syću za prewentiwny škit džěći so po znowawobsadženju městna za swójbne kubłanje dale wjedže. Kolega je w tutym wobłuku wobrazowu seriju k temje “Skedźbnosć a přitulnosć” wuwit a přez wšelake medije zjawnosći spřistupnił.

W Budyšinje poskići wobstajnje srjedź města kóždu póndželu wot 13 hodž. do 17 hodž. komunikaciske blido.

W Chrósćicach je wospjet swójbny sport poskićił a w Pančicach-Kukowje přewodźuje džěći, jich staršich a młodostnych na hrajkanišću. Nimo toho podpěra projekty RCW a šulskich socialnych džěłaćerjow.

3.6. Forum 2plus

Kóždolětny **fachowy dzeń 2plus** je so tež w lěće 2024 w konstruktivnej kooperaciji mjez SMK, LaSuB a RCW přihotował. RCW postara so při tym wosebje wo aktualizowanje internetoweje strony forum2plus.de, wo organizaciju informaciskeho materiala na městnje, wo přijeće a zastaranje.

7. fachowy dzeń 2plus je so dnja 26.10.2024 w Chrósćicach z něhdže 140 wobdźělnikami přewjedł a jara dobry wothłos namakał. We wodženskej skupinje 2plus je so fachowy dzeń na posedženju dnja 17.12.2024 wuhódnoćił. Temje přednoškow w forumje běštej *Ewaluacija koncepta 2plus – perspektiwy naprašowanych a Wuslědky zwěšćenja rěčneho stawa w serbsčinje na 2plus-šulach*. Po přestawce přizamkny so 12 džěłarničkow. Ze stron RCW poskićištej so džěłarničke *Přihoty na wučbu wolóžić a wuměnić – Canva | Affinity | TaskCards*

a Serbskorěčne wučbnicy a wučbne materialije (přir.: <https://forum2plus.de/hs/program-2024>)

3.7. Praktiska pódpěra serbskeje wucby/spěchowanje wobdarjonych/rěčna asistenca

Wót januara do julija jo pśišło pěš wuknikow z 5., 8. a 10. lětnika (jadna góžina wob tyžeń) na spēchowarńsku wucbu za wobdarjonych. W brjazyńskej zakładnej šuli jo pódawał jaden sobužětašeř ako rěcny asistent serbsku wucbu tśim wuknikam 5. lětnika (zachopjeńkarje) a w 4. lětniku (žěłona wucba), pśecej jednu góžinu wob tyžeń.

4. Statistiske přehłady

lěto	předšulske džeći w DŁ	předšulske džeći w HŁ	šulerstwo w DŁ	šulerstwo w HŁ
2024/2025	279	1149	2096	2889
2023/2024	282	1099	1929	2916
2022/2023	261	1099	1980	2900
2021/2022	276	1270	1851	2897
2020/2021	244	1285	1823	3028
2019/2020	230	1089	1726	2967
2018/2019	266	1139	1805	2740
2017/2018	277	1168	1738 (1819 SŠT SŠ 1/20)	2658
2016/2017	285	1244	1627 (1625 SŠT SŠ 1/20)	2628
2015/2016	283	-	1468	2674
2014/2015	271	1087	1522	2476
2013/2014	257	1168	-	2524
2012/2013	231	1055	-	-
2011/2012	231	1024	1638	2432

tab. 1: serbsce so kubłace džeći a šulerstwo w Delnjeje a Hornjeje Łužicy, žórła: RCW, LaSuB, MBJS a Statny šulski zarjad Choćebuz

rěčna skupina 1	834
rěčna skupina 2	736
rěčna skupina 3	640
serbščina jako cuza rěč	690
serbščinarjo w cyłku w Sakskej	2900

tab. 2: ličby šulerjow w Sakskej, kiž so w šulskim lěće 2022/2023 na serbskej wučbje wobdžělahu, žórło: LaSuB w Sešu 1(2024)

lěto	wučbnicy a džěłowe zešiwki (wudate w LND)		dalše wučbne materialije	
	delnjoserbske	hornjoserbske	delnjoserbske	hornjoserbske
2024	4	27	-	7
2023	8	27	4	7

2022	10	29	3	4
2021	8	29	2	9
2020	11	21	3	8
2019	9	23	1	3
2018	11	25	-	4
2017	11	21	-	4
2016	7	21	4	7
2015	8	26	4	7
2014	6	28	3	10
2013	11	25	1	7

tab. 3: mnóstwo didaktiskich a wučbnych materialijow za HŁ a DŁ na lěto

	titul
1.	Pučnik po hornjoserbšćinje , gramatika, hs.
2.	Słowničk/Wörterverzeichnis , słowničk za cuzu rěč, hs.
3.	Terminologija za nabožinu , hs.
4.	Naš časnik , 3. džěl, plakat, hs.
5.	Maks a Ambrož , brošura, hs.
6.	Naš zeger , 3. žěl, plakat, ds.
7.	Lutk 1 , pisański zešyw, ds.
8.	Naša fibla , wučbnica, hs.
9.	Wuknu sam/a , džěłowy zešiwk k samowuknjenju, hs.
10.	Narska liška, grajne plany 1-3 , ds.
11.	Nazwukowa tabulka , z Bookii-funkciju, hs.
12.	Lutk 2 , 1. žěl, žěłowe knigły, ds.
13.	Łuskač 2 , džěłowy zešiwk, hs.
14.	Naša maćeršćina 2 , wučbnica, hs.
15.	Zwučujemy a pisamy 2 , džěłowy zešiwk, hs.
16.	Čitanska křinja – čitanske šćežki , džěłowy zešiwk, hs.
17.	Słownick za dolnoserbske šule , słowničk, ds.
18.	Wuknjemy serbsce 3 , džěłowy zešiwk, hs.
19.	Łuskač 3 , džěłowy zešiwk, hs.
20.	Serbšćina 3 , džěłowy zešiwk z CD
21.	Wuknjemy serbsce 4 , džěłowy zešiwk, hs.
22.	Wuknjemy serbsce 3/4 , džěłowy zešiwk k słowničkej, hs.
23.	Narska liška, grajne plany 4-6 , ds.
24.	Handrij Zejler – Słónco swoboda , džěłowy zešiwk, hs.
25.	Pučowanje po stawiznach 1 , wučbnica, hs.
26.	Biosfera 5 , wučbnica za gymn., hs.
27.	Biologija 6 , wučbnica za WŠ, hs.
28.	Jakub Bart Čišinski , džěłowy zešiwk, hs.
29.	Pó droze 2 , wučbnica, ds.
30.	Pó droze 2 , žěłowy zešyw, ds.
31.	Terra 8 , wučbnica za WŠ, hs.
32.	Wobrazy serbšćiny 11/12 – literarne družiny , wučbnica, hs.
33.	Wopisowanje činitosćow , džěłarnička, hs.
34.	Serbšćina 2 , džěłowy zešiwk z CD, hs.
35.	W dalinach swětnišća , Płomjo-edicija, hs.
36.	Film “Wjedro” za wěcnu wučbu , ds

37.	Zeznawanska džěłarnička , rjadowak, hs.
38.	Stotkowa tafla , plakat, hs.
39.	Film “Łuka” , hs.
40.	Prawopisne zwučowanja , zešiwk za wučerja, hs.
41.	Wopisowanje pśedmjatow , žěłarnička, za internet, ds.
42.	Woda , žěłarnička, za internet, ds.
43.	2 karće, polit. a fyziska ds.
44.	Film “Płuwać a nurić so” , hs.
45.	Čitanski dženik “Kak su wroblík Frido a jeho přečeljo hody swječili” , hs.
46.	Zešiwk małych detektiwow “Dyrdomdeje na wsy” , hs.

tab. 4: nadžěłane wučbne materialije z lěta 2023

	titul
1.	Rjadowniska kniha/Klassentagebuch , hs.
2.	Šulerski dženik , Hausaufgabenheft, hs.
3.	Serbska wjes něhdy/Das sorbosche Dorf früher , brošura, hs./ně
4.	Swět wokoło nas , wobrazowy słownik za BOOKii, hs
5.	Zaječk Hopl a jeho přečeljo , brošura, hs.
6.	Naš časnik , 1. džěl, plakat, hs.
7.	Ptački našeje domizny , džěłarnička za BOOKii, hs.
8.	Wězo serbsce A1 , džěłowa kniha za dorosćenych, hs.
9.	Žišetstwo něga , brošura, ds.
10.	Po strašnych pučach/Schowana hwězda , Płomjoedicija, hs.
11.	Pismikowy memo , hra, hs.
12.	Wuknjemy serbsce 1 , online-werzija, hs.
13.	Narska liška 1-3 , žěłowe łopjena, ds.
14.	Wuknu sam/a 2 , džěłowy zešiwk, hs.
15.	MIŁÓČ 2 , džěłowy zešiwk, hs.
16.	Lutk 2 , 2. žěl, žěłowe knigły, ds.
17.	Wuknjemy serbsce , 1. džěl, zešiwk k słowničkej, hs.
18.	Čitanska křinja – Što tam šćowka, mjawči, piwči? , džěłowy zešiwk, hs.
19.	Lutk 2 – aplikacije za ceptarja , ds.
20.	Čitanska křinja – Mjezsobne počahi , džěłowy zešiwk, hs.
21.	Džěłarnička bajki , za BOOKii, jenož wobsahowe džěło, hs.
22.	Łuskač 4 , džěłowy zešiwk, hs.
23.	Žiwjenje wobohaćić 1 , wučbnica za nabožinu
24.	Zwučujemy a pisamy 6 , džěłowy zešiwk, hs.
25.	Biosfera 6 , wučbnica za gymnazij, hs.
26.	Naša maćerščina 7 , wučbnica, hs.
27.	Zwučujemy a pisamy 7 , džěłowy zešiwk, hs.
28.	Terra 9 , wučbnica za WŚ, hs
29.	Wobrazy serbsčiny 11/12 – rěč a identita , wučbnica, hs.
30.	Zwucujom serbski 1 , žěłowe knigły, ds.
31.	Serbsčina 2 , džěłowy zešiwk, hs.
32.	Wokrjes Budyšin , fyziska karta, hs
33.	Čitanski dženik “Kak su wroblík Frido a jeho přečeljo jutry zaječki překwapili” , hs.
34.	Čitanski dženik “Kak su wroblík Frido a jeho přečeljo sroki pjekli” , hs.
35.	Demokratija, Zhromadnje za wšitkich , brošura, hs.

36.	Mapa za wuswědčenje, hs.
37.	Poskitk digitalnych materialijow, hs.
38.	Lutujemy milinu, brošura, hs.

tab. 5: nadžefane wučbne materialije z lěta 2024

WITAJ- a LaSuB-kursy		
lěto	kursy	ličba wobdžělnikow
2024	23	135
2023	26	148
2022	16	130
2021	2 (nachwat.)	30
2020	2	32
2019	3	46
2018	3	37
2017	3	36
2016	1	19
2015	5	53
2014	6	56
2013	7	69
2012	5	43
2011	5	45
2010	8	71

tab. 6: WITAJ-kursy za dorosćenych

wobdžělnicy na pruwowanjach za Rěčny certifikat hornjoserbsčiny		
datum	niwowowy schodženk	ličba wobdžělnikow
26.07.2024	A1	5
	A2	5
	B1	5
	B2	1
	C1	3
15.06.2024	A1	6
	B1	1
	B2	1
02.03.2024	A2	5
	B2	1
20.07.2023	B2	1
	C1	1
12.07.2023	A1	13
01.07.2023	A1	6
	B1	1

04.03.2023	A2	3
17.09.2022	A1	6
	B1	1
05.08.2022	A1	5
	A2	4
	B1	2
	B2	2
21.04.2022	B2	1
22.03.2022	C1	2
18.09.2021	A2	3
	B2	2
03.07.2021	B1	2
	B2	2
26.02.2021	C1	1
19.09.2020	A1	2
	A2	2
02.03.2019	A1	4
	B1	1
15.09.2018	A1	1
27.07.2018	A1	5
	A2	4
	B1	5
25.10.2017	A2	4
16.09.2017	A2	2
01.10.2016	A2	2
23.09.2016	A1	4
suma:		127

tab. 7: wobdźelnicy na pruwowanjach za Rěčny certifikat hornjoserbšćiny

wobdźelnicy na pruwowanjach za Rěčny certifikat dolnoserbšćiny		
datum	niwowowy schodženik	ličba wobdźělnikow
16.11.2024	A2	1
	A1	2
19.10.2024	A1	4
	A2	3
12.10.2024	B1	6
	B2	1
15.06.2024	B1	6
	B2	4
23.03.2024	C1	5
22.03.2024	A1	1
	A2	3
23.09.2023	B2	1
	B1	3
16.09.2023	A2	4
	A1	4
17.03.2023	A2	6

	A1	1
24.09.2022	B2	1
24.09.2022	B1	3
17.09.2022	A2	2
17.09.2022	A1	3
18.03.2022	A2	4
18.03.2022	A1	1
25.9.2021	B1	2
	B2	2
18.9.2021	A1	3
	A2	3
17.10.2020	B1	2
10.10.2020	A1	1
	A2	2
14.09.2019	B1	2
07.09.2019	A1	2
	A2	1
22.09.2018	B1	3
15.09.2018	A1	1
16.09.2017	A2	1
01.10.2016	A2	4
suma:		98

tab. 8: wobdźelnicy na pruwowanjach za Rěcny certifikat dolnoserbsčiny

Intensiwne třidnjowske rěčne dalejkubłanje za žišownice a hortarki z pśedznašami (sep./okt.) z Witaj-projekta ako teke za dalšnych wótkubłarjow, kenž pśsrědnjaju serbsku rěc w swójeje žišowni	
lěto	wobdźelnice
2024	22 (37 jo było pśizjawjonych, ale 15 njejo pśišło dla chóroscí)
2023	32 (22 ze žišownje, 9 z horta, 1 rěčna motiwatorka)
2022	32 (23 ze žišownje, 8 z horta, 1 wuknica wót OSZ)
2021	34 (25 ze žišownje, 7 z horta, 2 raza 1 sobužěłašerka z Dompro)
2020	29 (18 ze žišownje, 10 z horta, zdžěla 1 z Dolnoserbskego internata)
2019	29 (20 ze žišownje, 9 z horta)
2018	29 (20 ze žišownje, 8 z horta, zdžěla 1 z Dolnoserbskego internata)
2017	35 (23 ze žišownje, 12 z horta)
2016	31 (21 ze žišownje, 10 z horta)

tab. 9: Intensiwne třidnjowske rěčne dalekubłanje za pěstowarki a hortnerki z předznajomosćemi

projekty RCW Choćebuz					
mjeno projekta	cilowa skupina po starobje	přerězna ličba wobdźělnikow	přewjedže so	ličba wobdźělnikow 2023	ličba wobdźělnikow 2024
Serbski familijowy žeń	4- do 12-lětnje (plus dorosćone)	120	lětnje september/ oktober	150	80
projektowe dny w muzeju	3. lětnik zakładneje šule (8- do 9-lětni)	150	lětnje december	164	pśizjawilo jo se 177 žiśi

projekty RCW Choćebuz					
mjeno projekta	cilowa skupina po starobje	přerězna ličba wob- džělnikow	přewjedže so	ličba wob- džělnikow 2023	ličba wob- džělnikow 2024
Šula w zelenem	5. lětnik zakładneje šule (10- do 11- lětni)	80	lětnje september	91	104
Comicowe wuběžowanje a žetaŕnicka za wuknikow + wudaše comicowego zešywka z wuknikojскими přinoskami	6- do 18-lětnje	51	lětnje 1. połlěto kuždy 3. lěto	59	60
Wumětske wuběžowanje za žiši w žišownjach	0- do 7-lětnje	32	lětnje 1. połlěto	19	45
Cytaŕnske wuběžowanje za hortowe žiši	2. - 5. lětnik	10	lětnje maj	12 + gósci (ca. 40)	11 + gósci (ca. 40)
WITAJ-camp	žiši a młodostne (8- do 16- lětni)	25	lětnje julij / awgust	31	24
Žeń serbskich pedagogowkow a pedagogow	dorosćone	45	lětnje junij	50	40
Cesćenje angažěrowanych młodostnych na polu dolnjoserbskeje rěcy	14- do 26- lětnje	6	wótměwa se kuždy 2. lěto	7	0
Zmakanje serbskich familijow	3- do 11-lětnje žiši a jich starjejše	15 do 20 žiši a starjejše	3 zarědo- wanja/lěto	4 zarědowanja a 22 wobžělni- kow	3 zarědowanja a 20 wobžělnikow
Detektiwna gónŕtwa (nowy projekt)	6. lětnik (11- do 12- lětnje)	34	4-6 razow wob- lěto z maks. 30 wuknikami	0	34
Serbske grajne dopołdnjo/ wótpołdnjo	7- do 12-lětnje žiši	12	běžnje (přez cełe lěto)	11	12

projekty RCW Budyšin					
mjeno projekta	cilowa skupina po starobje	přerězna ličba wob-džělnikow	přewjedže so	ličba wob-džělnikow 2023	ličba wob-džělnikow 2024
swójbna schadźowanka	serbske a dwurěčne swójby ze swojimi dźěćimi	350	lětnje na 1. póstnej njedźeli	450	300
Projektowy dzeń šulerjow z DŁ	8. lětnik ds-gymn. CB	20-30	lětnje	20	24
ferialny kurs za dźěći zwonka Łužicy	serbske dźěći zwonka Łužicy	wob-mjezowane 15 do 18	dwulětnje w jutrownych prózdninach	-	22
čitanske wubědźowanje	najlěpši serbscy čitarjo 2plus-šulerjow 3. lětnika	wob-mjezowane	lětnje spočatk apryla	16	17
dźiwadłowe dny	šule a horty, kotrež dźěłaja po koncepcje 2plus	wob-mjezowane	dwulětnje	50	-
čitanski dyrdomdej	šulerjo 3./4. lětnika 2plus-šulow	wob-mjezowane maks. 18	lětnje spočatk junija	13	14
comicowa dźěłarnička ze Š. Hanušom	serbscy šulerjo 3. do 5. lětnika	wob-mjezowane	lětnje kónc septembra	25	25
předčitanski dzeń	serbske a Witaj-dźěći w pěsto-warnjach a šulach 4 do 14 lět	100-150	3. pjatk w nowembrje	150	150
projektowe dny ze šulerjemi	šule, kotrež dźěłaja po koncepcje 2plus	100	lětnje po potrebjce	100	150
filmowa rozmołwa	serbscy młodostni	wobmjezowane	4-6 razow wob-lěto z maks. 12 młodostnymi	24	60
dźěćacy program na folklornym festiwalu	(zwonka)šulske kulturne skupiny Hornjeje, srjedźneje a Delnjeje Łužicy	200	dwulětnje kónc šulskeho lěta	250	-
„Warimy z Tomašom“ projekt Płomjenja	dobyčerjo wubědźowanja Płomjenja	6 do 10	lětnje	8 (při warjenju) 24 (při wječeri) ~ 100 (dopisowarjo, kotřiž so požadaja)	8 (při warjenju) 24 (při wječeri) ~ 100 (dopisowarjo, kotřiž so požadaja)
Fachowy dzeń 2plus	wučerstwo serbskich	100	lětnje	176	140

projekty RCW Budyšin					
mjeno projekta	cilowa skupina po starobje	přerězna ličba wob- džělnikow	přewjedže so	ličba wob- džělnikow 2023	ličba wob- džělnikow 2024
	šulow, hortnerki a hortnerjo,				
Rěčny poskitk w pěstowarnjomaj	pěstowarske džěci 3 - 7 lět	12	měsačnje	25	20
swjedžen serbskeje rěče	4. lětnik cuzorěčneje wučby serbsčiny	100	lětnje	24	0

tab. 10: regularne projekty RCW

datum	zarjadowanje	wobdželenje
02.02.	Wuhotowanje džělowych materialijow z Canva a wužiwanje TaskCards. Za wučerkow a wučerjow na wyšich šulach w ramiku wučerskeho dalekubtanja w Mišnje	11 wučerkow/-jow
07.02., 08.02.	Dalekubtani za kubłarki a kubłarjow w Budyšinje a Konjecach – tema: „Spěwčki za mjeńše džěci“ (nazwučowanje 12 nowych spěwow, přepodaće notoweho materiala a nahrawanjow)	19 kubłarkow z 13 kubłanišćow
28.02.	Fachowa wuměna „žłobikoweho kružka“ , Serbska pěstowarnja „Chróšćan kołc“ Chrósćicy – tema „Nowe spěwy, porstowe hry, rejki a zwukowe stawizny k temje nalěčo“	13 kubłarkow z 9 kubłanišćow
04.03.	Fachowa wuměna „Wojerowskeho kružka“ , Witaj-pěstowarnja „Milenka“ Rowno – tema: „Imersija po Witaj – metoda posrědkowanja znajomosćow serbsčiny“ (džěl 2)	12 kubłarkow z 5 kubłanišćow
14.03.	Džěłarnička nawjedowacych w serbskich hortach w Chróšćicach – tema: „Synjenje horta jako serbskorěčny kubłanski rum ruku w ruce ze zakładnej šulu“; zhromadne džěło CSB a SŠT	11 kubłarkow ze 6 kubłanišćow + 2 fachowej po- radźowarce
21.03.	Fachowa wuměna „Budyskeho kružka“ , Džěćace dnjowe přebywanišćo „Gesingstraße 25“ Drježdžany – tema: „Koncept wotewrjeneho džěła a imersiwnje rěčne kubłanje“	7 kubłarkow z 5 kubłanišćow
31.05.	Dalekubtanje za kubłarski kolegij Serbskeje pěstowarnje „Džěćacy raj“ Wotrow w RCW – tema: „Metodika posrědkowanja serbsčiny džěćom a nowe spěwy, hrónčka, rejki“	5
4.06.	Přednošk kubłarjam-wučomnikam z Bretoniskeje a Durinskeje, Budyšin: „Serbskorěčne kubłanje w džěćacych dnjowych přebywanišćach a šulach“ (organizowane přez Europa Direkt e. V.)	ca. 40
22.07.	Přednošk wobdžělnikam Mjezynarodneho lětnjeho kursa serbskeje rěče a kultury Serbskeho instituta, Budyšin – tema: „Serbskorěčne kubłanje w džěćacych dnjowych přebywanišćach a šulach“	ca. 30
21.08.	Přednošk čłonam Serbskeje přirady města Wojerecy, Budyšin – tema: Džěławosć Rěčneho centruma WITAJ	6
22.08.	Zetkanje ze staršimi džěci rozpušćeneje Witaj-skupiny Bukečan pěstowarnje – tema: pytanje za wupućemi a alternatiwami	ca. 10
30.08.	Konferenca SŠT/Domowiny !RěčMY2024!, Pančicy-Kukow – prezentacija noweho didaktiskeho materiala „Džemy do lěsa“	ca. 50

datum	zarjadowanje	wobdželenje
23.09.	Přednošk wobdželnikam nazymskeje šule Moldova-instituta w Lipsku z Ukrainy, Georgiskeje, Moldawskeje – tema: „Serbskorěčne kubłanje w pěstowarnjach a šulach a džěławosć RCW“	8
01.10.	Konferenca k 10-lětnemu wobstaću LaNa Zhorjela – přinošk we wobłuku džěłarničkow „Serbskorěčne kubłanje a přechod džěci z pěstowarnje do šule – wužadanja, prócowanja, wuspěchi“	ca. 25
02.10.	Přednošk na staršiskim wječor w AWO-pěstowarni „Palčikowy kraj“ Budyšin – tema: „Serbskorěčne imersiwny kubłanje po koncepcije Witaj“	8
27.11.	Přednošk we wobłuku Foruma za mjeńšinowe šulstwo Rakuskeho kompetencneho centruma za rěče (online) – tema: „Kubłanske koncepty w džěcacych dnjowych přebywanišćach a šulach kaž tež rěč spěchowace naprawy pola Serbow w Němskej“	ca. 40

tab. 11: zarjadowanja za kubłarki a kubłarjow, fachowcow za rěčne kubłanje a staršich, Hornja Łužica

lěto	Internat Serbskeho gymnazija Budyšin (57 městnow)	Dolnoserbski internat w Choćebuzu (43 městnow)
2024	53	27
2023	49	25
2022	50	15
2021	52	20
2020	50	23
2019	54	21
2018	54	23
2017	54	27
2016	51	28
2015	47	23

tab. 12: wobsadženje internatnych městnow w Choćebuzu a w Budyšinje

Choćebuz	2022	2023	2024
Ptaškowa swajžba	x	x	X
góspodowanje zapustowego pšešega Dolnoserbskeho gymnaziuma	x	x	x
mólowanje jatšownych jajow	x	x	x
fašing	x	x	x
internatny swěžeń	x	x	x
kjarmuša	x	x	
žeń póznaša - stare a nowe wukniki se wópóznaju	x	x	X
Janšojski bog/gódownicka/Mikławš	x	x	
wobrazowy projekt		x	x
wšakorake wjacory (strowe zežywjenje, blidotenis, basjenje za wšakorake góžby, rozžognowanje kolegow a wuknikow, wognišćo)	x	x	x
grajkowy wjacor	x	x	x
internat se předstajijo nowym wuknikom	x	x	x
pomoc pši domacnych nadawkach	x	x	X
staršejšyjske zgromažiny	x	x	X
w kooperaciji z RCW „Serbski pšipódla“			
meble z paletow - twarski projekt	x		

Budyšin	2022	2023	2024
póstnička; mejemjetanje - wíce wěnc, reje, program; kermuška	x	x	x
debjenje jutrownych jejkow	x	x	x
„Bjesada w kuchni" wotmě so měsačnje: hry, pjec, warić, tematiske rozmołwy, wopyt, powołanske poradźowanje	x	x	x
wopyt resp. sobuskutkowanje w Serbskim młodźinskim dźiwadle a při čitanjach w Smolerjec kniharni		x	x
sport w čěłozwučowni - tydžensce	x	x	x
projekt "Zetkanje z Ruskej - kultura, nałožki, jědź"	x	x	
filmowy projekt (klubkino) k etiskim temam		x	x
hóštne přednoški z rozmołwu	x		x
internatny swjedzeń; internatny wulět	x	x	x
kreatiwny workshop ze Serbskim muzejom resp. ze SKI	x	x	x
meditacija: wotpočnjenje; stres přewinyć; yoga	x	x	x
podpěra při domjacych nadawkach	x	x	x
staršiske zhromadźizny	x	x	x
hladanje rabatow wokoło internata	x	x	x
2x wob měsac serbska rejoyanska skupina		x	x
wušiwanje rubiška za serbsku drastu		x	x

tab. 13: projekty w internatamaj

lěto	Hornja Łužica – wozjewjenja pod:				Delnja Łužica – wozjewjenja pod:	
	www.witaj-sprachzentrum.de		facebook	insta-gram	www.witaj-sprachzentrum.de	facebook
	aktualnosće	zarjadowanja	dwójce/trójce		aktualnosće	
2024	47	6	47	38	36	17
2023	56	9	73	30	42	24
2022	55	9	74		19	55
2021	47	13	78		15	47
2020	54	7	72		24	54
2019	29	12	54		11	29
2018	24	10	98		50	24
2017	33	10	111		78	33

tab. 14: přehlad wozjewjenych aktualnosćow [pod www.witaj-sprachzentrum.de](http://www.witaj-sprachzentrum.de), pola Facebook a Instagram

projekt	spěchowar	spěchowana suma		
		2022	2023	2024
přežowanski program hornjoserbšćina-němčina němčina- hornjoserbšćina	Założba za serbski lud	178.602,38 €	211.656,65 €	224.241,60 €
přežowanski program delnjoserbšćina-němčina němčina- delnjoserbšćina	Założba za serbski lud			
socialne dźěło – šulske socialne dźěło, młodžinske dźěło, swójbne kubtanje	Krajnoradnaj zarjadaj Budyšin a Zhorjalc	259.062,21 €	340.709,27 €	381.081,48 €
Efektiwne pósřednjenje serbskeje rěcy w Kita-wobłuku	MBJS	8.142,13 €	7.814,72 €	6.742,23 €

tab. 15: srědky třech

zaměrowe dojednanje 2024	krótka rozprawa	wopodstatnjenje wotchilenja / planowane naprawy
1. čeziščo: analogne a digitalne rěčne rumy		
<u>zaměr 1</u> Přełožowanski program sotra pokazuje po aktualizowanju lěpšu kwalitu přełožowanja a wužiwa so w přerězku za 10 přełožkow na dzeń.	<i>Cil je so docpěť přez zadžětanje nowych słowow/ sadowych porikow a wabjenske naprawy za program sotra.</i> Přełožowanski program hornjoserbsčina-němčina němčina-hornjoserbsčina bazuje kónc lěta 2024 na dwurěčnym korpusu z někak 490 000 paralelnymi sadami. Nimo toho bu monolingualny hornjoserbski korpus wo 50 000 sadow na něhdže 790 000 sadow rozšěrjeny. Stopnjowanje nowych hornjoserbskich słowow resp. fleksiskich formow wučini něhdže 30 000 słowow a na němskim boku wo něhdže 20 000 słowow resp. słownych formow (wosebje zestajenkow). Online-přełožowar delnjoserbsce ↔ němsce wobsahuje tuchwilu 210 000 lektorizowanych sadowych porikow. Online-přełožowar delnjoserbsce ↔ hornjoserbsce wobsahuje tuchwilu 130 000 sadowych porikow, kotrež so njejsu wšitke wot Rěčneho centruma WITAJ lektorizowali, dokelž pochadžeja zdžěla z hinašich žórtow. Monolingualny korpus je so rozšěriť na 120 000 lektorizowanych delnjoserbskich sadow. W cyłym korpusu so stajnje kwalita pruwuje, tak zo je zawěšćene, zo přidatne sadowe poriki k stopnjowanju kwality přinošuja. Wužiwanske statistiki wuprāja, zo wužiwa so sotra w přerězku za něhdže 1 000 přełožkow na dzeń. Z tym je so stopnjowanje wužiwanja programa docpěło.	

	Spokojnosť je vysoká, jara zřídka su negatiwne feedbacki ze stron wužiwarjow dóšli.	
<u>zaměr 2</u> Socialny team Rěčneho centruma WITAJ wobnowi swoje koncepcionelne wusměrjenje po fazy wospjetnych změnow personala.	• Teamowe wuradźowanja so měsacnje přewjeduja. • Dalekubłanja su indiwiduelnje wusměrjene a koleginy wuzwola sej 2 - 3 wob lěto. • Stejišćowy koncept WŠ Slepo je 2023 aktualizowany, stejišćowe koncepty wyšich šulow Budyšin, Radwor, Ralbicy, Worklecy w načiskach předleža. <i>Měřenske instrumenty za docpěće cila su:</i> • 5 socialnych džětačejow na šulach • 5 stejnišćowych konceptow <i>Indikatory za docpěće cila su:</i> Krajnoradnej zarjadaj Budyšin a Zhorjela přizwolitej stejišćowe koncepty.	Koncept wš Slepo je přez wokres Zhorjela schwaleny. Wokres Budyšin chce stejnišćowe koncepty we wobłuko regularnych rozmołwow k kwalitnemu managementa na šulach w lěće 2025 schwalić.
3. čezišćo: kubłanske džěto		
<u>zaměr 1</u> Rěčny certifikat je nałožowany certifikat w serbskorěčnym rumje a wudawa so lětnje znajmjenša 40 króć, 5 % tutych certifikatow podkładu niwowowy schodženk C1.	Certifikatne pšespytowanja dolnoserbšćiny W lěće 2024 jo se dogromady 36 luži na certifikatnych pšespytowanjach w dolnoserbšćinje wobžěliło: 22.03.2024 1x A1, 3x A2 23.03.2024 5x C1 15.06.2024 6x B1 a 4x B2 12.10.2024 6xB1, 1x B2 19.10.2024 4xA1, 3x A2 16.11.2024 2x A1, 1 x A2 W lěće 2024 wobdžěli so cyłkownje 33 ludži na pruwowanjach za certifikat hornjoserbšćiny: 02.03.2024 5x A2, 1x B2 15.06.2024 6x A1, 1x B1, 1x B2 26.07.2024 5x A1, 5x A2, 5x B1, 1x B2, 3x C1	Město 40 je 69 kandidatow certifikat zložilo. 8 certifikatow na niwowje C1 je wjac hač 11 % wšitkich certifikatow. Z tym je zaměr přetrjecheny.
<u>zaměr 2</u> 30 % wobdžělnikow poda, zo w rěčnym kursu zdobyte znajomosće nałožuje a 40 % wšěch wobdžělnikow wobdžěli so na dalšim rěčnym kursu.	Dł 3-dnjowske rěčne kursy w Delnjej Łužicy za kubłarjow/kow Rěčnodidaktiske dalejkubłanja za wótkubłarki žišownjow a hortow k temje "Werby" (15.06., 18.06., 19.06., 31 wobžělnicow) a "Powěsći" (09.11.,	Chórosći dla jo se mjenjej wótkubłarkow wobžěliło ako pšizjawjony (8 mjenjej

	23.11., 26.11., 28 wobžělnicow), niwow spokojnosći pši wšykných dalejkubłanjach: 100 % Tšidnjowski intensiwny kurs za wótkubłaŕki w styrych pšeběgach (w dwěma niwowoma – pókšacowane a z pšedznašami) w septembrje a oktobrje, 22 wobžělnicow ze žišownjow a hortow, stopjeŕ spokojnosći we wšykných styrych kursach: 100 % HŁ organizacija a přewjedzenje rěčnych kursow za pedagogiski personal, přistajených serbskich institucijow a wokresow Budyšin a Zhorjelc zhromadne džěło z LasuB a přizjewjenja za naslědne kursy: Procentualny podžěl kursistow, kiž su so za dalši semester přizjewili: <table><tr><td>zs 21/22</td><td>84,8 %</td></tr><tr><td>ls 22</td><td>93 %</td></tr><tr><td>zs 22/23</td><td>58 %</td></tr><tr><td>ls 23</td><td>100 %</td></tr><tr><td>zs 23/24</td><td>80 %</td></tr><tr><td>ls 24</td><td>63 %</td></tr></table> Móžemy nimo toho dopokazać, zo je dohromady hišće 36,8 % našich wobdžělnicow wot wšeho spočatka přizjewjených. Wot 135 kursistow bě 56 ze serbskich institucijow, šulow, pěstowarnjow a hortow. Potajkim něhdže 41 % po rěčnym kursu zdobyte znajomosće nałožuje.	zs 21/22	84,8 %	ls 22	93 %	zs 22/23	58 %	ls 23	100 %	zs 23/24	80 %	ls 24	63 %	w juniju, 7 mjenjej w nowembrje). 37 jo było pšizjawjonych, ale 15 njejo pšišło dla chórosci. Z tym je zaměr w cyłku přetrjecheny.
zs 21/22	84,8 %													
ls 22	93 %													
zs 22/23	58 %													
ls 23	100 %													
zs 23/24	80 %													
ls 24	63 %													
<u>zaměr 3</u> Přez koordinaciju taskcard za přihoťy wučby je Rěčny centrum WITAJ z aktiwneho wučerstwa znajmjeŕša dweju awtorow za wuwíwanje wučenskich srědkow zdobył.	Jako digitalnu platformu za wuměnu wučbnych materialijow je RCW hižo 2023 zawjedł system witaj.taskcards.app, kotryž zmóžni jednoru wuměnu wšelakich materialijow mjez serbskimi wučerjemi a so wuběrnje tež za planowanje kompleksnych multimedialnych wučbnych wobłukow hodži, kotrež so tohorunja wuměnjeć dadža.	Po wjacorych dalekubłanjach (w RCW, Mišnje a na jednotliwych šulach) wuwědomja so, zo njeje za kóždeho wučerja samozrozumliwe, swój material, wšelakorych přičin dla z dalšimi džělić.												

	• Mjeztym wobsteja platformy za předmjety <i>serbsčina</i> (zakładna a wyša šula), <i>towaršnowěda</i>, <i>matematika</i>, <i>geografija</i> a <i>wěcna wučba</i>. Dalše předmjety so běžnje po naprašowanju wutworjeja. • Wobšěrna licenca RCW zmóžnja mjeztym 12 wučerjam, so aktiwnje na wuměnje wobdželeć a tak nic jenož swójske resursy lutować, ale tež serbsku kubłansku syć skrućeć. <i>Měřjenske instrumenty za docpěće cila su:</i> • Ličba dobytých awtorow/ aktiwnych pedagogow njehodži so dotal zwěšćić, dokelž njeje zwuraznjeny zajim zdobom ze swójskej aktiwitu zwjazany. • Ličba nastajenych wobsahow w taskcard je přez aktiwny RCW rozrostła. • Ličba wužiwarjow taskcard njeje nam dotal znata, dokelž feedback njedóstanjemy.	Přidatne poskitki za dalekubłanja a zeznaće platformy maja k dalšemu etablěrowanju mjez serbskimi wučerjemi wjesć. Zaměr, nowych awtorow zdobyć, je so zdžěla spjelnił, 2024 su so 8 wučerkow/ -jow za wužiwanje TaskCards přizjewili a z tym tež swójski material k dispoziciji stajili. Jedna so wo nowy poskitk, kotryž žada sej k zeznaću, zwučowanju a nałożowanju wjele časa. Po jednym lěće njeje hišće tak efektiwny, zo su so nowi awtorojo zdobyli.
<u>zaměr 4</u> W lěće 2024 su tři sobudžělaćerjo Rěčneho centruma WITAJ rěčny kurs wopytali, přez což móžeš taj dwaj z nich swój rěčny niwow wo schodženku polěpšić.	• dalekubłanski poskitk su tři kolegojo wužiwali • niwowowe schodženki rěčnych kusow su A1, A2 a B1 <i>Indikatory za docpěće cila su:</i> • wužiwanje dalekubłanskeho poskitka - haj • docpěće dojednaneho rěčneho niwowa po GER - ně • dalekubłanska potřeba dale wobsteji	Certifikowanje rěčnych znajomosćow na přernim schodženku A1 abo wyšim schodženku, kaž je w džělowym zrěčenju zapisane, nihtó z nich po planje zložil njeje. Přičiny su njedosahacy wuknjenski postup, njekonstantne wobdžělenje na rěčnym kursu a dlěšodobna chorosć. Tomu wotpowědnje su so personalne rozmołwy wjedli.

tab. 16: zaměrowe dojednanja ze załožbu

Budyšin, 15.12.2024 | redakciski kónc

dr. Beata Brězanowa • nawodnica